

Nr 66

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående medelsbehovet för försvarsstabens verksamhet under budgetåret 1965/66; given Stockholms slott den 5 mars 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag ur statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs vissa anslag för försvarsstabens verksamhet budgetåret 1965/66. Anslagen föreslås till sammanlagt 16,3 milj. kr. eller samma belopp som preliminärt tagits upp i prop. 1965: 1. Förslag framläggs till vissa organisations- och personalförändringar vid försvarsstabens. Förslagen innebär bl. a., att operationsledningen samordnas under ledning av souschefen samt att en ny sektion III — bestående av en personalavdelning samt en press- och upplysningsavdelning — organiseras. Vissa personalförstärkningar föreslås samtidigt.

I propositionen redovisas slutligen ett av 1963 års militärassistentutredning avgivet betänkande angående behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna. I anslutning härtill föreslås att samtliga befattningar för militärassistenter vid dessa myndigheter skall avses för major på aktiv stat.

Utdrag ur protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 5 mars 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om *medelsbehovet för försvarsstabens verksamhet* under budgetåret 1965/66 och anför därvid följande.

I statsverkspropositionen (bil. 6 s. 171) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsstaben: Avlöningar, Försvarsstaben: Särskilda avlöningar, Försvarsstaben: Omkostnader och Försvarsstaben: Särskilda omkostnader för budgetåret 1965/66 beräkna förslagsanslag av resp. 11 300 000, 2 000 000, 1 650 000 och 1 350 000 kr. Beredningen av dessa anslagsfrågor är nu avslutad och jag anhåller att få redogöra för dem närmare.

Försvarsstaben: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1963/64	9 465 000	10 580 082
1964/65	9 560 000	
1965/66 (förslag)	10 430 000	

Inledning

Vid 1961 års riksdag fattades beslut (prop. 109, SU 90, rskr 258) om en reform av krigsmaktens högsta ledning. Beslutet avsåg principerna för ansvars- och uppgiftsfördelning mellan myndigheter och stabsorgan inom den högsta ledningen, grundragen i högkvarterets krigsorganisation samt försvarsstabens fredsorganisation. Vid anmälan av ifrågasvarande proposition (s. 114) anförde föredragande departementschefen, att tillräckligt underlag då inte fanns för att också besluta om fredsorganisationen av försvarsgrensstaberna. Ytterligare undersökningar borde därför göras i denna fråga, varvid en anpassning till försvarsledningsreformens

principer skulle ske och möjligheterna att — utan förfång för tjänstens ofrånkomliga krav — vinna personalbesparingar borde tillvaratas.

Statsutskottet anförde i fråga om de personalökningar i försvarsstaben som följde av beslutet rörande krigsmaktens högsta ledning att viss mycket väsentlig verksamhet, som i dåvarande organisation inte alls eller endast i otillräcklig grad bedrivits, skulle komma att åläggas försvarsstaben, och att det därvid var fråga om nya arbetsuppgifter, som i huvudsak skulle tillkomma utöver redan befintliga. Det vore enligt utskottet angeläget, att tillräckliga personalresurser ställdes till förfogande för att den nya ledningsorganisationen skulle kunna fungera tillfredsställande. I fråga om försvarsgrensstaberna utgick emellertid utskottet från att samtidigt en minskning av arbetsbelastningen måste inträda. Ehuru denna inte lät sig kvantitativt precisera, uttalade utskottet, att den borde föranleda personalminskningar i försvarsgrensstaberna. — Statsutskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

På grundval av vissa av Kungl. Maj:t anbefallda utredningar m. m. framlades sedermera i prop. 1964: 31 förslag till organisation och personaluppsättning av försvarsgrensstaberna. Förslaget godkändes av riksdagen (SU 37, rskr 116). Beslutet innebar, såvitt rör personaluppsättningen, å ena sidan en minskning av antalet beställningar för aktiva officerare med sammanlagt 19, å andra sidan en mindre ökning av andra personalkategorier vid staberna.

Vid anmälan av prop. 1961: 109 anförde departementschefen (s. 114) i fråga om försvarsstabens nya personalorganisation, att densamma efter någon tid skulle överses, varvid säkrare hållpunkter för bestämmande av stabens normalbehov av personal borde kunna erhållas. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 4 juni 1964 åt överbefälhavaren att låta överse försvarsstabens personalbehov och organisation. Med skrivelse den 15 december 1964 har *överbefälhavaren* redovisat resultatet av översynen samt framlagt därav betingade förslag.

Riksdagen begärde år 1959 (SU 87, rskr 235) en översyn av militärassistentorganisationen. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 25 september 1959 åt chefen för försvarsstaben och den 9 februari 1962 åt överbefälhavaren att verkställa utredning rörande militärassistentorganisationen. På grundval av dessa utredningar framlade Kungl. Maj:t i 1962 och 1964 års statsverkspropositioner (bil. 6 s. 93 resp. bil. 6 s. 166) förslag till vissa ändringar i militärassistentorganisationen vid centrala verk och myndigheter.

I prop. 1962: 1 (bil. 6 s. 106) uttalades att frågan om militärassistentorganisationen hos de regionala myndigheterna borde vila i avvaktan på att 1960 års försvarsledningsutrednings studier av ledningsförhållandena i regional instans avslutats. Sedan överbefälhavaren den 26 augusti 1963 anmält att från försvarsledningsutredningens sida underlag förelåg för en

förutsättningslös utredning av den regionala militärassistentorganisationen, tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1963 utredningsmän¹ — 1963 års militärassistentutredning — för att genomföra ifrågasvarande utredning.

Med skrivelse den 21 januari 1964 har militärassistentutredningen överlämnat betänkandet »Behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna» (stenc. Fö 1964: 2). Över utredningens förslag har efter remiss yttranden avgivits av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, statskontoret, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, civilförsvarsstyrelsen, beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, samtliga civilbefälhavare, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, länsförvaltningsutredningen, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S).

Försvarsstabens organisation

Nuvarande organisation

Huvuddragen av försvarsstabens organisation enligt 1961 års beslut framgår av en sammanställning, vilken torde såsom *bilaga 1* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Försvarsstaben är f. n. — under stabchefen (en beställningshavare i Bo 5) och souschefen (en överste eller kommandör i Bo 4) — uppdelad på följande enheter, nämligen operationsledning, omfattande de tre fristående delarna operationsledning I, II och III, sektion I, bestående av allmän avdelning, kvartermästaravdelning, kommunikationsavdelning och signaltjänstavdelning, sektion II, bestående av underrättelseavdelning, attachéavdelning och inrikesavdelning, sektion IV, bestående av planeringsavdelning, forskningsavdelning och budgetdetalj samt befästningsinspektion och två fristående avdelningar, nämligen adjutanturavdelningen samt press- och filmavdelningen. I staben ingår slutligen en personalvårdsbyrå, bestående av centralavdelning, socialtjänstavdelning och undervisningsavdelning.

I detta sammanhang behandlas försvarsstaben utom inrikesavdelningen och personalvårdsbyrån. I fråga om inrikesavdelningen, som jag i det följande behandlar för sig, kommer jag att föreslå att den omorganiseras till en säkerhetsavdelning. Anslag för personalvårdsbyråns avlöningar m. m. har behandlats i prop. 1965: 1 (bil. 6 s. 269).

Den för innevarande budgetår gällande fasta personalorganisationen för staben — däri inbegripet även försvarsattachéer och militärassistenter men med bortseende från inrikesavdelningen och personalvårdsbyrån — omfat-

¹ Generallöjtnanten Richard Åkerman, ordförande, och landssekreteraren Åke Lindberg. Som särskild sakkunnig ställdes översten Bo Varenus till utredningsmännens förfogande.

tar 275 militära och civila befattningar. Antalet försvarsattachéer och militärassistenter uppgår till sammanlagt 49. För den egentliga stabsverksamheten vid ifrågakvarande enheter avses sålunda 226 befattningar, varav 96 för aktiva och 21 för pensionsavgångna militärer.

Överbefälhavarens förslag

Organisatoriska överväganden

Överbefälhavaren framhåller inledningsvis, att erfarenheterna i allt väsentligt bestyrkt riktigheten av den organisation, som fastställdes vid 1961 års riksdag. Försvarsstabens organisation i stort anses därför böra bibehållas. Mot denna bakgrund föreslås förändringar i stabens organisation och personalsammansättning endast i sådana fall, då de är motiverade av förhållanden som tillkommit efter den 1 oktober 1961 eller då erfarenheterna från de senaste åren entydigt anses tala för en förändring. Härom anförs i huvudsak följande.

Av de organisatoriska förändringar som genomförts inom krigsmakten sedan den 1 oktober 1961 torde endast förslaget om ny regional ledningsorganisation (prop. 1964: 109) vara av sådan omfattning och art, att det påverkar försvarsstabens organisation. Konsekvenserna för försvarsstabens del av den nya organisationen har därför studerats.

Uppföljning, presentation och analys av det aktuella läget i vår omvärld samt inträffade och befarade incidenter har fått en större omfattning än vad som förutsågs vid omorganisationen 1961. Inträffade kriser m. m. har krävt en omfattande och delvis inte förutsedd arbetsinsats för uppföljning och övervakning av främmande verksamhet. FN-uppdrag och andra frågor med internationell inriktning — t. ex. nedrustningsfrågan — har vidare ställt icke förutsedda anspråk på insats från försvarsstabens sida.

Även planerings- och studieverksamheten inom försvarsstaben har fått en större omfattning än som förutsågs 1961.

Starkt behov föreligger av ett särskilt organ i försvarsstaben för ledning av ADB-verksamheten inom krigsmakten samt för försvarsstabens eget behov.

Hänsyn har vidare tagits till förslag i militära säkerhetsutredningens betänkande samt till de krav på medverkan från försvarsstabens sida som övriga myndigheter inom totalförsvaret bedöms komma att ställa.

Från dessa utgångspunkter framför överbefälhavaren sammanfattningsvis följande förslag beträffande försvarsstabens organisation m. m.

1. Operationsledningens organisation och uppgifter förblir oförändrade.
2. Allmänna avdelningen inom sektion I tillförs en ADB-detalj.
3. Inrikesavdelningen inom sektion II omorganiseras till en säkerhetsavdelning.
4. En ny sektion III, i huvudsak bestående av en press- och en upplysningsavdelning, organiseras.
5. Sektion IV omorganiseras och uppdelas i en studie- och en planeringsavdelning, varvid nuvarande forskningsavdelning och budgetdetalj inordnas i de nya avdelningarna.

6. Nuvarande adjutanturavdelning utgår och ersätts av en personalavdelning och en kommandanturavdelning, direkt underställda försvarsstabschefen.

7. Expeditionstjänsten, främst chefsexpeditionen, rationaliseras.

Översiktligt framgår överbefälhavarens förslag till ny organisation av försvarsstaben av en sammanställning, vilken torde såsom *bilaga 2* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Såsom motiv för de framförda förslagen m. m. anför överbefälhavaren i huvudsak följande.

F ö r s v a r s s t a b e n s s t u d i e v e r k s a m h e t. Överbefälhavaren framhåller, att huvuddelen av det arbete som bedrivs inom försvarsstaben kan hänföras till studier i vidsträckt bemärkelse. De studier som främst är aktuella i detta sammanhang anges vara följande, nämligen

strategiska studier, varmed avses de grundläggande studierna rörande vår strategiska situation i stort,

operativa studier som direkt syftar till att underbygga krigsplanläggningen,

långtidsstudier till grund för krigsmaktens fortsatta utveckling samt *tekniska studier* för att fastställa data m. m. för olika materieltyper.

Nuvarande studieorganisation inom försvarsstaben är så uppbyggd, att studieverksamheten bedrivs direkt vid den sektion eller motsvarande enhet, där resultatet skall användas. Som ett alternativ härtill kan enligt överbefälhavaren tänkas en särskild studiesektion, som utför alla slags studier. Ett sådant alternativ bedöms emellertid vara olämpligt, eftersom det skulle dels kräva mer personal, dels öka svårigheterna att inom fackavdelningarna smidigt utnyttja erfarenheterna från studiearbetet. Fackavdelningarna måste för övrigt under alla förhållanden bedriva studier inom egna verksamhetsområden. Då erfarenheterna av hittillsvarande studieverksamhet inom staben pekar på att nuvarande organisation är i huvudsak lämplig, finner överbefälhavaren, att en för staben gemensam studiesektion inte bör organiseras.

Överbefälhavaren behandlar härafter ansvarsfördelningen i fråga om studieverksamheten och konstaterar därvid, att motiv saknas för att frångå gällande praxis på detta område. Ansvar bör i detta hänseende även i fortsättningen huvudsakligen åvila operationsledning I, sektion II och sektion IV.

O p e r a t i o n s l e d n i n g e n. Operationsledningens huvudsakliga uppgifter är att lämna underlag för operativa bedömningar och beslut, utarbeta strategiska och operativa studier, utarbeta och utge order och anvisningar för operativt krigsförberedelsearbete i central och regional instans, tillse krigsmaktens och framför allt ledningsorganisationens beredskap, anordna

och biträda vid spel och övningar som anbefallts av överbefälhavaren och vid hans kontroll av operativt planläggningsarbete samt ta fram operativt underlag för militärledningens arbete. Operationsledningen är f. n. organiserad på tre delar — envar med en överste eller kommandör i Bo 4 eller Bo 3 som chef — med följande huvudsakliga uppgiftsområden

Operationsledning I — strategiska och operativa studier

Operationsledning II — krigsplanläggning samt

Operationsledning III — beredskap och övningar

Beträffande operationsledningens uppgifter anförs vidare bl. a. följande:

Omfattningen av operationsledningens totala arbetsuppgifter är sådan, att en minskning av dess organisation inte låter sig göras. Behovet och vikten av operativa studier med direkt inriktning på krigsplanläggning har ökat. Beredskapsfrågorna kräver ett stabsarbete av större omfattning än som förutsågs vid tillkomsten av 1961 års organisation. Den nya regionala ledningsorganisationen torde på sikt komma att medföra någon minskning i de operativa samordningsuppgifterna, dock inte i sådan omfattning att de påverkar operationsledningens organisation. Under ett antal år framåt kommer operationsledningens arbete att i hög grad ökas i samband med genomförandet av den nya högre regionala ledningen och dess följdverkningar. Av överbefälhavaren ledda övningar ställer erfarenhetsmässigt mycket stora krav på stabsarbete i central instans. Dessa krav har inte kunnat tillgodoses utan att ta i anspråk personal genom kommendering. Denna anordning har vissa nackdelar, bl. a. bristande kontinuitet vid uppgifternas lösande samt stor tids- och arbetsinsats vid upplärning av den kommenderade personalen. Sedan erfarenheterna från övningsverksamheten 1961—1964 ytterligare bearbetats, kan en begränsad personalökning bli aktuell.

Överbefälhavaren erinrar vidare om att föredragande departementschefen i prop. 1964: 1 (bil. 6 s. 177) bl. a. uttalat, att en förenklad organisation av operationsledningen bör närmare övervägas. Organisationen har därför granskats och andra organisationsformer än de nuvarande övervägts, bl. a. mot bakgrund av de brister som teoretiskt kan anses föreligga f. n. Till dessa brister hör främst risken för bristande samordning mellan operationsledningens olika delar.

Två alternativa nya ledningsformer har närmare undersökts, nämligen dels en i vilken en ny ledningsinstans införs mellan chefen för försvarsstaben och nuvarande tre chefer för operationsledningen, dels en i vilken nuvarande tre chefer ersätts med en chef. I båda alternativen skulle samordningen mellan operationsledningens olika delar ske genom befäl. Nackdelarna har emellertid befunnits vara påtagliga. I det förra fallet skulle således överbefälhavarens och chefens för försvarsstaben kontakter med och inflytande över operativa ärenden minska, och i det senare skulle den operativa representationen i staben reduceras väsentligt, vilket bl. a. skulle medföra den svagheten från beredskapssynpunkt att den operativa sektionen i högkvarteret i krig tidvis måste ledas av chef som i fred inte regelmässigt handhar operativa frågor. Konsekvenserna i såväl freds- som krigs-

arbetet kan enligt överbefälhavaren väntas bli sådana, att fördelarna med en omorganisation inte på något sätt uppväger nackdelarna. I anslutning härtill anförs bl. a. följande:

Övergången från tidigare organisation till den år 1961 fastställda kunde av naturliga skäl inte ske utan svårigheter. Det tog tid innan nya arbetsformer skapades och metoder för kontakter och samverkan utåt och inåt utbildades. Efter hand har emellertid arbetsformer utvecklats, som i allt väsentligt undanröjt de svagheter, som uppstod inledningsvis. Risken för bristande samordning har eliminerats.

Överbefälhavaren anför vidare, att erfarenheterna av nuvarande funktionella uppdelning är goda samt att intet framkommit som talar för en försvarsgrensvis uppdelad operationsledning. Den beslutade nya regionala ledningsorganisationen uppges vidare i högre grad än tidigare komma att kräva en funktionell indelning. Nuvarande organisation av operationsledningen anses därför böra bibehållas, även om vissa smärre förskjutningar i uppgiftsfördelningen mellan de olika delarna bör genomföras. Dessa uppges emellertid inte påverka organisationen som sådan.

Sektion I är som tidigare anförts f. n. organiserad på allmän avdelning, kvartermästaravdelning, kommunikationsavdelning och signaltjänstavdelning. Huvuddelen av signaltjänstavdelningens förvaltningsmässiga uppgifter har fr. o. m. den 1 juli 1964 överförts till andra myndigheter, främst flygförvaltningen (jfr prop. 1964: 1 bil. 6 s. 165, SU 4, rskr 4).

Ansvar för handläggningen av ärenden av stödfunktionskaraktär har enligt överbefälhavaren medfört, att sektionen kommit att bli försvarsstabens huvudorgan för den civila delen av totalförsvaret. Det anses ha varit till fördel för den militära och sannolikt även den civila sidan, att samverkan i stor utsträckning kunnat kanaliseras till sektion I. Överbefälhavaren finner, att nuvarande organisation från denna synpunkt bör bibehållas. Härför talar även önskvärdheten av att åstadkomma nära överensstämmelse mellan krigs- och fredsorganisation, att inte belasta operationsledningen med stödfunktionsärenden, att hålla planläggningen inom stödfunktionsområdet väl samordnad samt att åstadkomma enkel och smidig samverkan med civila totalförsvarsmyndigheter. Med utgångspunkt häri har närmare undersökts om en annan indelning bör genomföras inom sektionen i syfte att bl. a. mera rationellt utnyttja personalen.

Inom *allmänna avdelningen* handläggs f. n. ärenden rörande bl. a. högkvarterets krigsorganisation, krigsplanläggning för högkvartermyndigheternas vidkommande, stabsinstruktion för högkvarteret samt krigsplacering av personal i försvarsstaben. Av skäl som kommer att redovisas i det följande föreslås att dessa ärenden överföres till en ny personalavdelning.

Till allmänna avdelningen bör enligt överbefälhavaren i fortsättningen föras handläggningen av frågor rörande automatisk databehandling (ADB). Härom anförs bl. a. följande.

De erfarenheter som hittills vunnits vid utnyttjande av ADB har visat detta hjälpmedels möjligheter för att genomföra krigsmaktens omfattande planerings-, redovisnings- och kontrollarbete på ett rationellt sätt. Redan nu är det emellertid klart att införandet av ADB måste ske efter väl genomtänkta planer, om datasystemens möjligheter skall kunna utnyttjas till fullo. Överbefälhavaren måste ha stabsresurser för att leda utvecklingen på detta område på ett sådant sätt att de behov av information, som föreligger för ledning av såväl planeringsverksamheten som det operativa krigsförberedelsearbetet med dess stödfunktioner, blir tillgodosedda. Det är vidare av största vikt att de system som byggs upp för användning i fred även ges en sådan utformning att de är lämpade för verksamhet i krig, att övergång från fredsförhållanden till krig kan ske smidigt och att beredskapskraven därvid blir tillgodosedda. Detta understryker ytterligare behovet av härför lämpade stabsresurser i försvarsstaben.

Inom försvarsstaben finns ingen stabsfunktion eller någon personal speciellt avsedd för den stabsmässiga handläggningen av ADB-frågor. Dessa ärenden har tidigare i begränsad utsträckning beretts vid allmänna avdelningen men handläggs numera på grund av personalbrist av souschefen personligen. Statskontoret, som påtalat denna brist, har härvid lämnat värdefull hjälp.

När omläggning till ADB-verksamhet sker i större omfattning torde det komma att föreligga ett permanent behov av ADB-personal vid de olika avdelningarna. Det bedöms emellertid mest rationellt att under uppbyggnadsskedet sammanhålla samtlig ADB-personal i en stabsenhet. Denna bör utgöras av en ADB-detalj inom allmänna avdelningen på sektion I.

ADB-ärendena kommer enligt överbefälhavaren att kontinuerligt kräva stor arbetsinsats även av avdelningschefen. Det har därför undersökts, huruvida andra uppgifter kan överföras till övriga enheter inom sektionen. Därvid har konstaterats att så lämpligen inte bör ske. Övervägandena har sammanfattningsvis lett till att vid allmänna avdelningen bör handläggas frågor rörande allmän organisation, samverkan och gemensamma uppehållsplatser samt fältarbets- och ADB-frågor.

S e k t i o n II är f. n. indelad i — förutom inrikesavdelning — underrättelseavdelning och attachéavdelning. Några förändringar av sektionens uppbyggnad i stort är enligt överbefälhavaren inte erforderliga. Kraven på den militära underrättelsetjänsten har emellertid för varje år blivit allt större, vilket medfört behov av vissa omDispositioner av underrättelseavdelningen.

S e k t i o n III (ny enhet). Överbefälhavarens åligganden i fråga om presstjänst, upplysningstjänst och filmverksamhet ombesörjs f. n. vid press- och filmavdelningen. Överbefälhavaren framhåller, att denna verksamhet ökat i betydande utsträckning under de senaste åren samt anför vidare följande.

Den breddning av upplysningsverksamheten, som med ökat stöd från statsmakterna numera genomförs av bl. a. Centralförbundet Folk och Försvar, sker i stor utsträckning i samarbete med försvarsstaben, vilket kräver större insatser av personalen inom nuvarande press- och filmavdelningen. Undervisningen om totalförsvaret i bl. a. grundskolan och gymnasiet har

ställt ökade krav på medverkan vid lärarkonferenser och kurser för fortbildningskonsulenter. En följd av detta har blivit önskemål om underlag för lektioner, grupparbeten, elevföredrag m. m. I fråga om presstjänsten har särskilt våra militära engagemang utomlands medfört berättigade krav från allmänheten om snabb och säker nyhetsförmedling. Detta gör att den rena presstjänsten vid press- och filmavdelningen fått ökad arbetsbelastning.

De nu genomförda översynen har enligt överbefälhavaren visat, att nuvarande press- och filmavdelning bör uppdelas på en *pressavdelning* och en *upplysningsavdelning*, vilka bör sammanföras i en sektion, benämnd sektion III.

Sektion IV är f. n. organiserad på planeringsavdelning, forskningsavdelning och budgetdetalj. Överbefälhavaren framhåller, att utvecklingen sedan 1961 inneburit en successiv expansion beträffande studie- och planeringsverksamheten. Denna utveckling anges vara beroende av det förbättrade underlag som erfordras dels för överbefälhavarens ledning av långsiktplaneringen och förslag rörande krigsmaktens utveckling på längre sikt, dels i samband med större beslut i materiel- och organisationsfrågor. Detta har medfört en snedbelastning inom sektionen, innebärande att den mest omfattande delen av sektionens ärenden handläggs vid planeringsavdelningen. En omorganisation av sektionen anses därför nödvändig och överbefälhavaren föreslår, att sektionen uppdelas på en *studieavdelning* och en *planeringsavdelning*. Härvid kan nuvarande forskningsavdelning, vars uppgifter är hänförliga antingen till studiefunktionen (tekniskt underlag m. m.) eller planeringsfunktionen (forskningsplaner och utredningar), uppdelas på de nya avdelningarna. Budgetdetaljen, vars uppgifter har direkt samband med planeringsverksamheten, föreslås ingå i den nya planeringsavdelningen.

Personal- och kommandanturavdelningarna (nya enheter). Inom försvarsstaben handläggs den långfristiga personalplaneringen vid sektion IV, försvarsstabens egna personalärenden liksom ärenden rörande s. k. försvarsgrensoberoendebefattningar vid adjutanturavdelningen och ärenden rörande högkvarterets krigsorganisation vid allmänna avdelningen inom sektion I. Personalvårdsärenden handlägges vid personalvårdsbyrån.

I utredningen framhålls att överbefälhavaren i allt större utsträckning har att ta ställning till personalorganisatoriska ärenden och vissa utbildningsärenden av principiell natur. Statstjänstemännens utvidgade förhandlingsrätt beräknas vidare innebära, att överbefälhavaren i ökad omfattning måste vara beredd att företräda krigsmaktens samlade önskemål och intressen.

Överbefälhavaren anför vidare, att personaltjänsten inom försvarsstaben bl. a. skall lämna erforderligt underlag för placering av befäl avsedda för s. k. försvarsgrensoberoendebefattningar vid de för krigsmakten gemensam-

ma staberna och skolorna m. m. Denna verksamhet, som omspanner krigsmakten i dess helhet, uppges kräva en omfattande planering på sikt, eftersom planläggningen skall tjäna som underlag för vidare planering vid försvarsgrensstaberna. Det stora antalet försvarsgrensberoendebefattningar har enligt överbefälhavaren medfört väsentligt ökade uppgifter på personaltjänstens område, utöver vad som förutsågs i samband med omorganisationen av försvarsstaben 1961. Den nya regionala ledningen kommer att innebära en betydande ökning av antalet inte försvarsgrensbundna befattningar och beräknas medföra än större uppgifter för personaltjänsten.

Det anses vidare att utvecklingen inom personaltjänsten kan komma att bli sådan att betydligt ökade uppgifter kommer att åvila överbefälhavaren utöver vad som nu med säkerhet kan förutses. Mot denna bakgrund finner överbefälhavaren det angeläget, att erforderliga resurser skapas för handläggning av personalfrågor inom försvarsstaben. Fyra olika organisationsalternativ har undersökts.

Alternativ I innebär, att personal-, organisations-, utbildnings- och personalvårdsärenden sammanförs till en sektion och att kommandanturärenden handläggs vid en från sektionen fristående avdelning.

Enligt *alternativ II* sammanförs personal-, organisations- och kommandanturärenden till en sektion.

I *alternativ III* sammanförs personal- och kommandanturärenden till en sektion.

Alternativ IV innebär slutligen, att personal- och kommandanturärenden handläggs vid från varandra fristående avdelningar.

I samtliga alternativ har förutsatts, att nuvarande adjutanturavdelning skall utgå samt att den långsiktiga personalplaneringen alltjämt skall handläggas vid sektion IV. Däremot har andra personalorganisatoriska m. fl. ärenden, som nu vid sidan av de ursprungliga uppgifterna måst handläggas vid sektion IV och personalvårdsbyrån, ansetts böra ingå i den avsedda organisationsenheten. Samtliga alternativ sägs uppvisa för- och nackdelar. Här om anförs bl. a. följande.

Alternativ I innebär, att personalvårdsbyråns självständiga ställning skulle gå förlorad. Byrån är dels ett stabsorgan för beredning av personalvårdsärenden, dels ledningsorgan för försvarets personalvård med regionala och lokala enheter. Byrån löser sålunda uppgifter åt såväl överbefälhavaren som försvarsgrenscheferna. Främst med hänsyn till de särpräglade arbetsuppgifter som åvilar personalvårdsbyrån och det stora ingrepp i nuvarande organisation, som skulle bli en följd av en lösning enligt alternativ I, föreslås detta icke.

Alternativ II innebär, att de organisations- och samverkansärenden rörande totalförsvaret, som nu handläggs på allmänna avdelningen inom sektion I, skulle överföras till den avsedda organisationsavdelningen. Närmare undersökningar har emellertid visat att en sådan lösning inte vore rationell. Alternativ II förordas därför inte.

Undersökningen av *alternativ III* har visat, att sammankopplingen av personalärenden och kommandanturärenden knappast innebär någon reell fördel och att en dylik sammankoppling i och för sig inte är motiv för att tillskapa en ny sektion. Alternativ III föreslås därför icke.

I *alternativ IV* är personal- och kommandanturavdelningarna fristående från varandra och direkt lydande under försvarsstabschefen. Detta medför att antalet direkt under försvarsstabschefen lydande chefer ökas med en. Denna nackdel kan emellertid i flertalet fall elimineras genom den fördelning av ärenden och ärendegrupper som försvarsstabschefen alltid måste göra till souschefen vid försvarsstaben. Alternativet innebär väsentligt mindre förändringar i stabens organisation än alternativ I och II och medför ej — som i alternativ III — att personal- och kommandanturtjänst sammanblandas. Alternativ IV förordas därför.

Överbefälhavarens förslag innebär således, att nuvarande adjutanturavdelning bör utgå och ersättas med en personalavdelning och en kommandanturavdelning.

Befästningsinspektionen. Uppgifterna för befästningsinspektionen kan i grova drag hänföras till tre grupper, nämligen dels uppgifter som åvilar inspektören över rikets befästningar (IRB), dels uppgifter inom försvarsstabens ram, dels ock personalkåruppgifter. Övervägandena rörande befästningsinspektionen har givit vid handen, att nuvarande organisation bör bibehållas.

Expeditionstjänsten. Vid försvarsstaben finns f. n. en chefs-expedition samt ett antal expeditioner, som betjänar sektioner eller avdelningar. Undersökningar har genomförts i syfte att klarlägga, i vilken utsträckning expeditionstjänsten kan och bör rationaliseras.

Beträffande *chefsexpeditionen* har — på underlag som framtagits av statskontoret — konstaterats att en centralisering av utskrifts-, duplicerings- och utsändningsverksamheten liksom av arkivtjänsten medför mera rationella förhållanden i säkerhets- och expeditionstjänsthänseende utan att mera omfattande personalökningar behöver ske.

Överbefälhavaren framhåller det vidare som angeläget att åstadkomma från säkerhetssynpunkt godtagbara arbetsförhållanden vid utskrift av kvalificerat hemliga skrivelser. Det har därför övervägts att sammanföra huvuddelen av skrivbiträdespersonalen i en gemensam skrivcentral. Teoretiskt sett skulle härigenom kapaciteten i nämnda avseende sannolikt ökas, samtidigt som en förbättrad övervakning kunde åstadkommas. Det kan emellertid enligt överbefälhavaren befaras, att en sådan anordning skulle få en starkt rekryteringshämmande effekt. Arbetstrivseln anses nämligen — enligt vad underhandsförfrågningar utvisat — minska, om berörd personal inordnas i stora enheter. Det har därför befunnits lämpligast bibehålla huvuddelen av biträdespersonalen, avsedd för skrivverksamhet, vid vederbörliga enheter i staben. Vid chefsexpeditionen föreslås dock att som komplement

härtill inrättas en mindre skrivcentral, främst avsedd för utskrift av kvalificerat hemliga handlingar och i övrigt tjänande såsom en buffert, då mera omfattande utskrifter skall ske m. m. Vid denna central bör jämväl ritarbeten utföras.

Överbefälhavaren framhåller vidare, att duplicering (fotokopiering) jämte plockning och häftning samt utsändning kan genomföras effektivare enligt centraliserad rutin. Med hänsyn härtill anses en för den till militärstabsbyggnaden förlagda delen av försvarsstaben gemensam duplicerings- och utsändningscentral böra inrättas.

Sortering, katalogisering och arkivfotografering m. m. kräver enligt överbefälhavaren arbetsinsatser, som med nuvarande personaltillgång ej medhunnits. Då arkivtjänsten emellertid är en permanent funktion, föreslås en särskild befattningshavare tillkomma för detta ändamål.

Möjligheterna att sammanföra vissa *sektions- och avdelningsexpeditioner* har även undersökts. Resultatet visar, att nuvarande expeditioner i huvudsak bör bibehållas.

Överbefälhavaren har även låtit undersöka, huruvida den föreslagna nya personalavdelningen i expeditionshänseende kan anslutas till chefsexpeditionen. Då avdelningen beräknas komma att få handlägga ett relativt stort antal ärenden, har den dock befunnits böra få egen expedition. Den föreslagna kommandanturavdelningen bör däremot i fråga om expeditionstjänsten betjänas av chefsexpeditionen.

Personal- och tjänsteförändringar

Överbefälhavaren framhåller, att det är nödvändigt att iaktta stor restriktivitet beträffande förslag om nya beställningar m. m. Inrättande av nya militära beställningar vid försvarsstaben kommer nämligen att gå ut över personalläget vid förbanden, där befälsbristen redan är påtaglig. Med hänsyn härtill föreslår överbefälhavaren endast sådana ändringar, som bedömts såsom utomordentligt angelägna eller oundgängligen nödvändiga. Följande nya beställningar m. m. föreslås.

1. Operationsledningen

- a) 1 regementsofficer Br 1
- b) 1 officer A: 24
- c) 1 underofficer A: 18 (expeditionsunderofficer)

2. Sektion I

- a) 1 underofficer A: 18 (expeditionsunderofficer)
- b) 1 överstelöjtnant eller major Ao 27/25, 1 regementsofficer/byrådirektör eller förste byråsekreterare Ao/Ae 25/23 (systemman), 2 kaptener eller löjtnanter/förste byråsekreterare eller assistenter Ao/Ae 21/17 (programmerare) och 1 kanslibiträde Ae 7 (kontrollstansoperatris; allmänna avdelningen)
- c) 1 underofficer A: 18 (allmänna avdelningen)
- d) 1 kapten Ar 21 (kommunikationsavdelningen)
- e) 1 kapten Ar 21 och 1 fanjunkare Ao 15 (signaltjänstavdelningen)
- f) 1 förste radioassistent Ae 15 och 3 radioassistenter Ae 13 (signaltjänstavdelningen)

3. *Sektion II*

- a) 1 major eller kapten/armédirektör av 2. graden eller arméingenjör Ao 25/21 (bitr. arméattaché i Washington), 1 regementsofficer eller kapten/marindirektör av 2. graden eller mariningenjör Ao 25/21 (bitr. marinattaché i Washington) och 2 majorer eller kaptener/flygdirektörer av 2. graden eller flygingenjörer Ao 25/21 (bitr. flygattachéer i Washington och London)
- b) 2 fanjunkare eller sergeanter Ao 15/13 (expeditionsunderofficerare vid beskickningarna i London och Bonn)
- c) 1 assistent Ae 17 och 2 kontorsbiträden högst Ae 5 (underrättelseavdelningen)
- d) 1 officer A: 28 (attachéavdelningen)

4. *Sektion III*

- a) 1 stabssredaktör Ae 21 och 1 officer A: 24 (upplysningsavdelningen)
- b) 1 underofficer A: 18 (expeditionsunderofficer)

5. *Sektion IV*

- a) 1 regementsofficer Ao 25 (planeringsavdelningen)
- b) 2 kaptener Ar 21 (studieavdelningen)

6. *Personalavdelningen*

- a) 1 överste/kommendör Bo 3/Bo 1 (avdelningschef)
- b) 1 kapten Ar 25 och 1 kapten Ar 21
- c) 1 förste byråsekreterare Ae 23
- d) 1 underofficer A: 18

7. *Kommendaturavdelningen*

- 1 officer A: 24, 1 kontorist Ae 9 och 2 kanslibiträden Ae 7 (chefsexpeditionen)

M o t i v

1 a) Under de senaste åren har en officer biträtt den svenska delegationen vid nedrustningsförhandlingarna i Genève. Enligt överbefälhavaren har det dessutom varit nödvändigt att inom försvarsstaben följa utvecklingen såväl i fråga om förhandlingarna som i fråga om nedrustningsfrågans allmänna utveckling. Uppföljning och beredning av nedrustningsfrågor kommer enligt överbefälhavaren att erfordras under lång tid framåt. Personalbehovet har hittills fått tillgodoses genom kommenderingar. För ändamålet bör vid operationsledning I tillkomma en beställning för regementsofficer i Br 1.

1 b) För att kunna följa upp, sammanställa och presentera ett underlag för bedömning av incidentverksamheten kring vårt land bör enligt överbefälhavaren en officer i A:24 placeras vid operationsledning III. Officeren bör vara långtidstjänstgörande. Med hänsyn till uppgifternas art bör han tillhöra flottan eller flygvapnet.

1 c) och 2 a) Arbetsomfånget vid expeditionerna för operationsledningen och sektion I är sådant, att uppföljningen av kvitton på hemliga handlingar och annan kontrollverksamhet m. m. släpar efter. Detta kan från säkerhetsynpunkt inte accepteras under längre perioder. Med hänsyn härtill föreslås, att vid båda expeditionerna tillkommer en arvodesbefattning för underofficer i A:18.

2 b) Ifrågavarande beställningar och tjänster föreslås skola inrättas för den nya ADB-detaljen vid allmänna avdelningen. Till detaljen bör vidare överföras en byrådirektör i Ag 25 (systemman) och ett kanslibitråde i Ag 7 (kontrollstansoperatris) vid underrättelseavdelningen.

2 c) Vid allmänna avdelningen bör vidare tillkomma en arvodesbefattning för underofficer i A:18 för vissa samverkansuppgifter.

2 d) Med hänsyn till omfattningen m. m. av flygtransportärendena bör enligt överbefälhavaren en officer ur flygvapnet tillkomma vid kommunikationsavdelningen.

2 e) Överbefälhavaren föreslår ånyo, att beställningar för en kapten i Ar 21 och en fanjunkare i Ao 15 inrättas vid signaltjänstavdelningen (jfr prop. 1964: 1 bil. 6 s. 171). Fanjunkarbeställningen avses för chef för sambandscentralen.

2 f) Personalen vid försvarsstabens radiostation, som f. n. redovisas vid S 1, bör enligt överbefälhavaren i fortsättningen upptas på försvarsstabens stat.

3 a) Biträdande armé- och marinattachéerna vid beskickningen i Washington är redovisade på tygtekniska kårens resp. mariningenjörkårens starter, medan biträdande flygattachén vid beskickningen liksom den biträdande flygattachén vid beskickningen i London avlönas från flygvapnets stat för aktiva officerare. Då befattningarna — till skillnad från försvarsattachéerna — inte hänförts till försvarsstabens personalförteckning begränsas urvalsmöjligheterna. Beställningarna föreslås därför överflyttade till försvarsstaben, varigenom större möjlighet vinnes att allt efter det aktuella behovet välja personal med lämpliga kvalifikationer.

3 b) Överbefälhavaren har tidigare anmält behov av expeditionsunderofficerare åt försvarsattachéerna utomlands. Med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande den 29 juni 1964 har en underofficer beordrats till tjänstgöring under sex månader hos den militära rådgivaren vid Sveriges permanenta FN-delegation i New York. Med hänvisning bl. a. till de erfarenheter, som numera vunnits, föreslås att en beställning för fanjunkare eller sergeant i Ao 15/13 tillkommer vid envar av beskickningarna i Bonn och London.

3 c) De ökade kraven på underrättelsetjänsten har medfört behov av ytterligare en assistent i Ae 17 och två kontorsbiträden i högst Ae 5 vid underrättelseavdelningen.

3 d) Överbefälhavaren framhåller, att attachéavdelningen inte är dimensionerad för de uppgifter som åligger avdelningen. Som förstärkning föreslås tillkomma en arvodesbefattning för officer i A:28, avsedd för vissa ärenden rörande utrikes tjänsteresor m. m.

4 a) Vid upplysningsavdelningen bör enligt överbefälhavaren inrättas en tjänst för stabsredaktör i Ae 21 för framtagning, detaljutformning och redigering av material för försvarsupplysning samt en arvodesbefattning i A:24 för handläggning av bl. a. ärenden rörande kurser och övningar för personal krigsplacerad i upplysningsbefattningar samt övrig upplysningspersonal.

4 b) Expeditionen vid sektion III anses böra förestås av en underofficer i A:18.

5 a) Beställningen i fråga avses för planeringsavdelningen för forsknings-

planläggning och tekniska utredningar m. m. Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen är det enligt överbefälhavaren nödvändigt att för denna befattning disponera en officer, som genomgått teknisk linje på militärhögskolan.

5 b) För att verksamheten vid studieavdelningen skall kunna bedrivas i avsedd omfattning föreslår överbefälhavaren, att avdelningen tillförs två kaptener i Ar 21.

6 a) Vid den föreslagna personalavdelningen skall handläggas bl. a. planläggningen på lång sikt av placering i s. k. oberoendebefattningar av officerare upp t. o. m. överstes grad, vilket kräver god personalkännedom och god kunskap om de kvalifikationer som fordras för de olika befattningarna. Överbefälhavaren framhåller, att den officer som skall handha dessa frågor bör vara högt kvalificerad och kunna tjänstgöra relativt lång tid i befattningen som avdelningschef. Befattningen anses därför inte primärt bära avses som en karriärbefattning utan närmast som slutbefattning. För att dessa fordringar skall kunna uppfyllas bör chefen för personalavdelningen enligt överbefälhavaren vara överste/kommendör i Bo 3/Bo 1.

6 b) Arbetsbelastningen vid den föreslagna personalavdelningen beräknas bli avsevärt större än vid de enheter, som nu handlägger motsvarande ärenden. Med hänsyn härtill föreslås att en kapten i Ar 25 tillkommer i utbyte mot en kommenderad officer. Avdelningen anses därutöver bära tillföras en kapten i Ar 21, vilken tillika bör utnyttjas som adjutant åt chefen för försvarsstaben.

6 c) Vid personalavdelningen bör enligt överbefälhavaren även beredas sådana frågor rörande löne- och anställningsförhållanden som har samband med den personalorganisatoriska utvecklingen för krigsmaktens personal. För detta ändamål bör inrättas en tjänst för förste byråsekreterare i Ae 23. Tjänsten har tidigare äskats för försvarets personalvård (jfr prop. 1965: 1 bil. 6 s. 269).

6 d) För personalregistrering m. m. föreslås tillkomma en arvodesbefattning för underofficer i A:18.

7. Arvodesbefattningen för officer i A: 24 avses för biträdande expeditionsofficer vid chefsexpeditionen.

För skrivcentralen vid chefsexpeditionen bör enligt överbefälhavaren tillkomma tjänster för en kontorist i Ae 9 (föreståndare) samt två kanslibiträden i Ae 7. Av kanslibiträdets tjänsterna har en tidigare föreslagits under avlöningsanslaget för försvarets personalvård (jfr prop. 1965:1 bil. 6 s. 270).

Överbefälhavaren föreslår vidare uppflyttning i lönegrad av sammanlagt 87 beställningar, arvodesbefattningar och tjänster. Beträffande motiv till förslagen torde få hänvisas till de handlingar, som kommer att tillställas riksdagens vederbörande utskott.

Av överbefälhavaren föreslagna personal- och tjänsteförändringar innebär en kostnadsökning med sammanlagt ca 1 786 000 kr., varav 1 778 000 kr.

hänför sig till försvarsstabens avlöningsanslag och 8 000 kr. till arméns allmänna avlöningsanslag. Till följd av vissa överföringar uppkommer emellertid samtidigt under försvarsgrenarnas avlöningsanslag en kostnadsminskning med ca 277 000 kr., varav 164 000 kr. faller på armén, 38 000 kr. på marinen och 75 000 kr. på flygvapnet. Nettoökningen blir sålunda (1 786 000—277 000 =) 1 509 000 kr.

Militärassistentorganisationen

Nuvarande organisation

Omfattningen av nuvarande regionala militärassistentorganisation framgår av följande sammanställning.

Län	Befattningen avsedd för	
	Aktiv officer	Arvodesanställd officer
Stockholms stad		1
Stockholms län	1	
Uppsala län	1	
Södermanlands län	1	
Östergötlands län	1	
Jönköpings län		1
Kronobergs län		1
Kalmar län		1
Gotlands län		1
Blekinge län		1
Kristianstads län	1	
Malmöhus län	1	
Hallands län		1
Göteborgs- och Bohus län	1	
Älvsborgs län	1	
Skaraborgs län		1
Värmlands län		1
Örebro län	1	
Västmanlands län	1	
Kopparbergs län		1
Gävleborgs län	1	
Västernorrlands län	1	
Jämtlands län		1
Västerbottens län	1	
Norrbottnens län	1	
Summa	14	11

Militärassistentbefattningarna för aktiva officerare är avsedda för kapteener. Häremot svarande beställningar är uppförda på försvarsstabens stat. De för pensionerade officerare avsedda arvodesbefattningarna redovisas under överståthållarämbetets resp. länsstyrelsernas avlöningsanslag under elfte huvudtiteln.

Vid samtliga länsstyrelser utom länsstyrelsen i Stockholms län handläggs försvarsärenden främst inom civilförsvarssektionen och den allmänna beredskapsdetalj, som inrättades år 1962 och är knuten till civilförsvarssektionen. I överståthållarämbetet ingår för överståthållarämbetet och länssty-

relsen i Stockholms län gemensamma civilförsvars- och allmänna beredskapssektioner.

I fred tjänstgör militärassistent vid länsstyrelse vid landskansliet utan att tillhöra viss sektion. Militärassistenten vid överståthållarämbetet tjänstgör på andra kansliavdelningen, i vilken förenämnda för överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län gemensamma civilförsvars- och allmänna beredskapssektioner ingår. Enligt krigsorganisationen skall vid samtliga länsstyrelser — även krigslänsstyrelsen för Stockholms stad och län — finnas en direkt under landshövdingen lydande militärassistent.

För kompetens som militärassistent krävs i princip genomgången militär högskola eller motsvarande utbildning samt tidigare tjänstgöring vid militärbefäls- eller försvarsområdesstab. Dessa krav har av olika skäl inte alltid kunnat upprätthållas.

Arbetsuppgifterna för militärassistent innebär, att militärassistent har att svara för kontakten mellan länsstyrelsen och militära myndigheter, att verka för samordning av civil försvarsplanläggning och militär planläggning samt att inom länsstyrelsen representera militär sakkunskap. Detaljregleringen av arbetsuppgifterna ankommer på vederbörande länsstyrelse.

1963 års militärassistentutrednings förslag

Behovet av militärt utbildad personal vid länsstyrelserna — varmed här liksom i det följande även avses överståthållarämbetet — bör enligt utredningen främst bedömas mot bakgrunden av länsstyrelsernas uppgifter i krig och förberedelsearbetet härför i fred. Utredningen konstaterar, att länsstyrelsernas planläggningsverksamhet i detta hänseende berör samtliga tre civila grenar av totalförsvaret — civilförsvaret med hälso- och sjukvård samt polisiär beredskap, det ekonomiska försvaret samt det psykologiska försvaret — liksom även det bistånd, som dessa grenar skall kunna lämna krigsmakten. Utredningen framhåller vidare, att det i krig knappast finns något område, där inte hänsyn måste tas till egna och andras militära åtgärder. Behov av personal i stånd att göra militära bedömningar anses därför föreligga vid länsstyrelserna såväl i krig som under krigsplanläggning.

Det kan enligt utredningen vidare förutses, att totalförsvaret efter hand kommer att utvecklas inom allt fler områden av samhället, vilket kommer att medföra, att länsstyrelserna åläggs allt fler betydelsefulla planläggnings- och ledningsuppgifter. Samtidigt ställs allt högre krav på beredskapen och förmågan att snabbt övergå från freds- till krigsorganisation. Utredningen finner, att dessa förhållanden ökar behovet av noggranna förberedelser och även understryker länsstyrelsernas behov av militär expertis i fred. Mot denna bakgrund betecknas det för framtiden som mer nödvändigt än nu, att länsstyrelserna ges förutsättningar att genomföra erforder-

lig samordning och samverkan. I detta sammanhang anføres vidare bl. a. följande.

Totalförsvarets resurser kommer alltid att vara knappa. Exklusiva organisationer för varje särskild funktion kan därför ej byggas upp annat än i vissa fall. Våra resurser måste på grund därav kunna utnyttjas flexibelt med kraftsamling än inom den ena, än inom den andra grenen av totalförsvaret. Med hänsyn till att länsstyrelserna har att samordna verksamheten mellan tre grenar av totalförsvaret inbördes samt mellan dessa och krigsmakten, måste länsstyrelsernas samordningsuppgifter tillmätas stor betydelse och länsstyrelserna tillhöra de platser, där kraftsamling sker. Länsstyrelsernas funktionssäkerhet är även från militär synpunkt av stor vikt.

Utredningen framhåller vidare, att de allmänna beredskapsdetaljerna tillkommit för att fylla ut och komplettera länsstyrelsernas resurser för krigsplanläggning, främst inom det ekonomiska försvaret. Utredningen diskuterar vidare det i andra sammanhang framförda förslaget, att militärassistenterna borde överföras till försvarsområdesstaberna samt att länsstyrelsernas behov av militär sakkunskap skulle tillgodoses av dessa staber. Trots det i och för sig angelägna behovet att förstärka försvarsområdesstaberna finner utredningen en sådan lösning mindre lämplig. En militärassistent med denna placering kan nämligen inte bedömas ha erforderliga kunskaper om länsstyrelsernas ansvarsfördelning, organisation och arbetsätt eller om de civila totalförsvarsproblemen inom berörd länsstyrelse för att godtagbart kunna fullgöra samverkansuppgifter. Därtill kommer att denna lösning inte tillgodoser länsstyrelsernas behov av ständig tillgång på militär sakkunskap.

Utredningen har också undersökt, huruvida inte militärassistenternas åligganden skulle kunna övertas av landsstatsjurister, som är insatta i allmänt militära problem. Härvid har dock framkommit, att det torde vara lättare och från totalförsvars synpunkt mera fördelaktigt att ge en officer erforderliga kunskaper om länsstyrelsernas administration och arbetsätt än att bibringa en landsstatsjurist nödvändig högre militär utbildning och kunskaper om beredskapsproblem m. m.

Med utgångspunkt i nu redovisade överväganden har utredningen funnit, att länsstyrelserna har ett klart behov av militärt utbildad personal samt att detta behov bör tillgodoses genom att officerare såsom militärassistenter knyts till dessa myndigheter.

Militärassistents arbetsuppgifter bör enligt utredningen bestämmas på sådant sätt, att hans insatser ger från totalförsvars synpunkt bästa effekt. Från denna utgångspunkt har utredningen funnit, att militärassistenten bör vara länsstyrelsens expert i militära frågor och i denna egenskap verka som garant för att den civila och militära verksamheten inom länet samordnas. Huvuduppgiften anges vara att under landssekreteraren medverka vid samordningen av totalförsvarsfrågor inom länsstyrelsen samt

mellan denna och de militära myndigheterna, varvid samtidigt bör iakttas att militärassistenten inte binds av rutinartat detaljarbete och inte heller utnyttjas som föredragande, om inte särskilda skäl härför föreligger. I övrigt bör militärassistenten enligt utredningen biträda vid utbildning och övningar samt medverka i informations- och upplysningsverksamhet m. m. Hinder anses slutligen inte föreligga, att han ställs till förfogande för andra civila myndigheter i den mån dessa har att svara för planläggning, som skall utnyttjas av länsstyrelsen i krig.

Utbildning och övriga kvalifikationer. För anställning som militärassistent bör enligt utredningen krävas genomgången militär högskola (stabslinje), tidigare tjänstgöring vid militärbefäls- eller försvarsområdesstab samt särskild utbildning — militärassistentkurs — om ca 14 dagar. Utredningen anser vidare, att endast aktiva officerare »i karriären» bör placeras som militärassistenter. Alternativet med arvodesanställda pensionerade officerare avvisas med motiveringen, att alla län numera — med hänsyn till vapen- och transportteknikens utveckling — är lika viktiga från totalförsvarssynpunkt samt att endast aktiva officerare har de aktuella kunskaper om krigsmakten och totalförsvaret som erfordras. Principbeslut om enbart aktiva officerare som militärassistenter bör enligt utredningen fattas nu, även om arvodesanställd personal övergångsvis bör få stå kvar.

Anställnings- och lydnadsförhållanden. Utredningen föreslår, att militärassistentbefattningarna uppförs på försvarsstabens stat. Militärassistent bör enligt utredningen förordnas för en tid av lägst fyra och högst fem år.

Utredningen framhåller vidare, att militärassistenten i denna egenskap bör vara en länsstyrelsens tjänsteman med lydnadsställning direkt under landssekreteraren. Han bör därför tillhöra landskansliet utan att ingå i någon sektion. Vad gäller militärassistentens förhållanden till militära myndigheter föreslår utredningen, att chefen för försvarsstaben skall anses som personalkårchef.

Av militärassistentbefattningarna bör enligt utredningen 20 avses för kapten i Ar 21 och fem för major eller kapten i Ar 25. För att bl. a. underlätta rekryteringen anses vidare varje befattning böra vara förenad med särskilt arvode på 1 740 kr. för år.

Kostnadsberäkningar. Kostnaderna för nuvarande organisation uppgår till ca 628 000 kr. för år. Den av militärassistentutredningen föreslagna organisationen beräknas — fullt utbyggd — dra en årlig kostnad av ca 903 000 kr., vilket innebär en ökning med 275 000 kr.

Av nuvarande kostnader bestrids ca 459 000 kr. från fjärde huvudtiteln (försvarsstabens avlöningsanslag) och ca 169 000 kr. från elfte huvudtiteln (överståthållarämbetets och länsstyrelsernas avlöningsanslag). Enligt föreliggande förslag bör ifrågavarande kostnader i fortsättningen belasta fjärde huvudtiteln. Under förutsättning att detta förslag genomförs, uppkommer

under fjärde huvudtiteln en kostnadsökning med ca 444 000 kr. och under elfte huvudtiteln en minskning med ca 169 000 kr.

Yttrandena

Utredningens uppfattning om behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelser vitsordas av huvuddelen av remissinstanserna, och flertalet inom denna grupp anser, att detta behov — såsom f. n. — bör tillgodoses genom militärassistenter. *Civilbefälhavaren i fjärde civilområdet* anser dock att något behov av militärassistenter vid länsstyrelserna inte föreligger. *Statskontoret* är inte heller övertygat härom utan anser — i likhet med *länsstyrelserna i Västmanlands och Västernorrlands län* — att erforderlig militär expertis borde kunna tillhandahållas från försvarsområdesstaberna.

I fråga om militärassistentens arbetsuppgifter ansluter sig drygt hälften av remissinstanserna helt eller delvis till utredningens förslag. Avvikande mening anmäls emellertid på denna punkt från flera håll.

Beträffande militärassistenten som kontaktman anför sålunda *statskontoret*, *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap*, *civilbefälhavaren i fjärde civilområdet* samt *länsstyrelserna i Uppsala, Västmanlands och Västernorrlands län* i huvudsak, att den direkta personliga kontakten mellan länsstyrelsens tjänstemän och försvarsområdesstabens representanter är den riktiga och naturliga kontaktvägen och att något behov av förmedlare inte finns. Det påpekas vidare, att det till och med måste anses försvåra eller förhindra ett direkt samarbete, om militärassistenten åläggs att vara kontaktman.

I fråga om samordningsproblemens lösande har delvis mycket kraftiga invändningar gjorts av *statskontoret*, *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap* samt *länsstyrelserna i Uppsala, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Västmanlands och Västernorrlands län*. Gemensamt för invändningarna är uppfattningen att samordningsproblem — under landssekreteraren — bör lösas av civilförsvarsdirektören och inspektören vid allmänna beredskapsdetaljen, vilka befattningshavare instruktionsenligt har att handlägga dylika frågor. Att koppla in en tredje befattningshavare under landssekreteraren anser de nämnda myndigheterna vara olämpligt. I vissa fall påpekas även att militärassistenten inte bedöms ha de kvalifikationer, som från länsstyrelsens utgångspunkt erfordras för samordning.

Vad slutligen föredragningsfrågan beträffar, anser *länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kristianstads, Västmanlands, Gävleborgs och Jämtlands län*, att militärassistenten bör åläggas föredragningssskyldighet i ärenden för vilka han på grund av sin utbildning är lämplig. Motivet härför sägs bl. a. vara, att han endast genom föredragningssskyldighet kan rätt tillägna sig kännedom om länsstyrelsens arbetssätt

m. m. Dessutom hävdas i en del fall att full sysselsättning för militärassistenten kan åstadkommas endast om han åläggs även föredragningskyldighet. Sistnämnda uppfattning företräds i viss mån även av *statskontoret* samt *länsstyrelserna i Hallands, Värmlands och Västernorrlands län*, som anser att militärassistenten inte kan beredas heltidstjänstgöring med enbart de arbetsuppgifter utredningen föreslagit.

I detta sammanhang bör även nämnas att *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, civilbefälhavaren i fjärde civilområdet, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Västernorrlands län samt TCO-S* i militärassistenten ser en befattningshavare, som vid sidan av sina egentliga åligganden kan utnyttjas som ett arbetskrafttillskott till länsstyrelsens personal.

Utredningens synpunkter på de utbildnings- och övriga kvalifikationskrav, som bör ställas på militärassistent, biträds i allt väsentligt av flertalet remissinstanser. *Civilbefälhavaren i femte civilområdet* samt *länsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge och Kopparbergs län* anför i detta sammanhang, att även arvodesanställda pensionerade officerare under vissa förutsättningar är väl lämpade som militärassistenter.

I fråga om anställnings- och lydndsförhållanden hävdar länsstyrelserna i *Hallands och Norrbottens län*, att militärassistenten bör ingå i civilförsvarssektionen, eftersom huvuddelen av försvarsarbetet utförs där. I övrigt har utredningens förslag i detta avseende inte föranlett någon erinran.

Departementschefen

Som jag inledningsvis erinrat om fattades vid 1961 års riksdag beslut om en reform av krigsmaktens högsta ledning (prop. 1961: 109, SU 90, rskr 258). Förutom den närmare utformningen av en ny fredsorganisation för försvarsstaben avsåg beslutet även ställningstaganden i fråga om fördelningen av ansvar och uppgifter mellan å ena sidan överbefälhavaren och försvarsstaben och å andra sidan försvarsgrensheferna och försvarsgrenstaberna. De sålunda fastställda principerna för ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan myndigheter och stabsorgan inom den högsta ledningen låg sedermera till grund för 1964 års riksdagsbeslut angående försvarsgrenstabernas organisation och personaluppsättning m. m. (prop. 1961: 31, SU 37, rskr. 116).

I fråga om de personalökningar i försvarsstaben, som följde av 1961 års beslut rörande krigsmaktens högsta ledning, anförde statsutskottet (SU 1961: 90), att viss mycket väsentlig verksamhet, som i dåvarande organisation inte alls eller endast i otillräcklig grad bedrivits, skulle komma att åläggas försvarsstaben och att det därvid var fråga om nya arbetsuppgifter, som i huvudsak skulle tillkomma utöver redan befintliga. Utskottet ansåg det därför angeläget, att tillräckliga personalresurser ställdes till förfogande

för att den nya ledningsorganisationen skulle kunna fungera tillfredsställande.

Vid anmälan av prop. 1961: 109 (s. 114) förutsatte jag, att försvarsstabens nya personalorganisation efter någon tid skulle behöva ses över, varvid säkrare hållpunkter för bestämmande av stabens normalbehov av personal borde kunna erhållas. Frågan om en översyn av stabens personalbehov berördes härefter i prop. 1964: 1 (bil. 6 s. 177) och jag uttalade därvid, att man i samband med översynen borde överväga bl. a. en förenklad organisation av operationsledningen.

Överbefälhavaren har nu på uppdrag av Kungl. Maj:t låtit se över försvarsstabens personalbehov och organisation.

Jag vill erinra om att syftet med utredningen varit begränsat till att få tillstånd en översyn av den för försvarsstaben år 1961 fastställda organisationen m. m. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:ts uppdrag till överbefälhavaren även innefattade att närmare överväga en förenklad organisation av operationsledningen. Som framgår av det föregående har överbefälhavaren undersökt ett par tänkbara alternativ till nuvarande organisation men funnit att dessa inte är lämpliga. Överbefälhavaren har därför inte funnit skäl att föreslå någon förändring beträffande operationsledningen.

Enligt överbefälhavarens förslag skall försvarsstaben — med bortseende från personalvårdsbyrån — bestå av operationsledning, fyra sektioner om sammanlagt elva avdelningar, befästningsinspektion och två fristående avdelningar, nämligen personalavdelning och kommandanturavdelning. Antalet chefer som lyder direkt under försvarsstabschefen uppgår vid dessa enheter — inklusive souschefen — till elva. För egen del anser jag, att det skulle vara till fördel för stabsarbetet att minska detta antal. Mot denna bakgrund har jag funnit mig böra göra vissa avvikelser från överbefälhavarens organisationsförslag. Jag föreslår således, att operationsledningen samordnas under ledning av souschefen samt att den av överbefälhavaren upptagna fristående personalavdelningen inordnas i en ny sektion III. Härigenom minskas antalet försvarsstabschefen direkt underställda chefer med fyra till sammanlagt sju. Mitt förslag beträffande operationsledningen innebär dessutom, att souschefen får mera preciserade uppgifter inom organisationen än f. n. Souschefen skall sålunda vara chef för operationsledningen och svara för samordningen mellan operationsledningen och sektionerna I, II och IV.

I fråga om organisationen förordar jag vidare att de föreslagna press- och upplysningsavdelningarna inom sektion III slås samman till en avdelning.

I övrigt har jag i huvudsak inte något att erinra mot den av överbefälhavaren föreslagna organisationen. Detta innebär bl. a. att jag anser att försvarsstabens resurser på ADB-området något bör förstärkas. Jag förordar därför att ett särskilt ADB-kontor inrättas. Detta bör organisatoriskt an-

knytas till sektion I. Den personal som föreslås är beräknad endast för försvarsstabens interna uppgifter inom ADB-området.

Beträffande expeditionstjänsten kan jag i allt väsentligt ansluta mig till överbefälhavarens förslag. I enlighet härmed räknar jag med att chefsexpeditionen förstärks. Vid varje sektion eller motsvarande enhet bör vidare finnas en sektionsexpedition med skrivcentral. Som föreståndare för sektionsexpedition bör i regel avses officer i arvodesbefattning. Vid operationsledningen och sektion I räknar jag också med en expeditionsunderofficer i arvodesbefattning för handhavande av hemliga handlingar. I övrigt torde behov av expeditionsunderofficerare inte föreligga. Avdelningsexpeditioner bör bibehållas vid kommunikations-, signaltjänst-, attaché- och säkerhetsavdelningarna. På övriga avdelningar bör endast finnas en eller ett par biträdestjänster för expeditionsgöromål m. m.

Mitt förslag till organisation av försvarsstaben framgår av en tablå, vilken torde få fogas till protokollet såsom *bilaga 3*.

Jag går så över till frågan om personaluppsättningen vid försvarsstaben. I här ifrågakvarande enheter av staben ingår f. n. sammanlagt 232 befattningshavare, av vilka 101 är officerare på aktiv stat. I det angivna totalantalet ingår sex militära beställningshavare som kommenderats till tjänstgöring vid försvarsstaben.

Överbefälhavaren räknar i sitt förslag till personalorganisation för försvarsstaben med sammanlagt 258 beställningar och tjänster, varav 106 för officerare på aktiv stat. Därutöver erfordras enligt överbefälhavaren fortsatt kommendering till försvarsstaben av sammanlagt fem militära beställningshavare på aktiv stat.

För egen del anser jag att personalökningen vid försvarsstaben bör begränsas så att antalet befattningshavare blir sammanlagt 251. Inom denna ram räknar jag med 97 beställningar för officerare på aktiv stat. Den beräknade fördelningen på olika organisationsenheter av tjänster m. m. — med undantag av beställningarna för officerare på aktiv stat — framgår av en sammanställning, vilken torde få fogas till protokollet som *bilaga 4*.

Vid beräkningen av antalet beställningar för officerare på aktiv stat har jag utgått från överbefälhavarens förslag till personaluppsättning. Som jag närmare kommer att ange i det följande, anser jag emellertid, att vissa befattningar som överbefälhavaren avsett för aktiva officerare bör kunna uppehållas av andra befattningshavare.

I fråga om beställningarna för officerare på aktiv stat vill jag vidare anföra följande. För överbefälhavaren och chefen för försvarsstaben räknar jag med oförändrad lönegradsplacering. Chefen för operationsledningen, tillika souschef, bör placeras i Bo 4. Samtliga sektionschefer (motsvarande) föreslås vara placerade i Bo 4/3.

Jag föreslår vidare, att cheferna för allmänna avdelningen och signal-tjänsteavdelningen inom sektion I, underrättelseavdelningen och säkerhets-

avdelningen inom sektion II samt planeringsavdelningen och studieavdelningen inom sektion IV placeras i Br 1. För övriga avdelningschefer bör avses beställningar för regementsofficer i Ar 27/25. Jag räknar vidare med tre beställningar för regementsofficer i Br 1/Ar 27 vid operationsledningen.

I fråga om antalet officerare på aktiv stat för ifrågavarande enheter vid försvarsstaben föreslår jag som tidigare angivits sammanlagt 97 beställningar, vilket i förhållande till nuläget innebär en ökning med en beställning (chef för sektion III). Av nyssnämnda beställningar bör 93 redovisas på försvarsstabens personalförteckning med följande fördelning på lönegrader.

1 överbefälhavare	Bp 8
1 chef för försvarsstaben	Bo 5
1 överste eller kommandör (souschef, tillika chef för operationsledningen)	Bo 4
7 överstar eller kommandörer	Bo 4/3
6 regementsofficerare	Br 1
3 regementsofficerare	Br 1/Ar 27
10 regementsofficerare	Ar 27/25
13 regementsofficerare	Ar 25
13 regementsofficerare eller kaptener	Ar 25/21
38 kaptener	Ar 21

I personalorganisationen ingår därjämte följande aktiva officerare, nämligen vid befästningsinspektionen en överste i Bo 4, en regementsofficer i Ao 25 och två kaptener i Ao 21, vilka redovisas på fortifikationskårens stat, samt vid personalvårdsbyrån en regementsofficer i Ao 27/25 som redovisas på personalförteckningen för försvarets personalvård.

Den personalorganisation jag nu angett innefattar inte några aspiranter. Enligt 1961 års beslut om försvarsstabens organisation (jfr prop. 1961: 109 s. 112) förutsätts i staben tjänstgöra 20 aspiranter, varav tio ur armén och fem ur vardera marinen och flygvapnet. Jag föreslår ingen ändring i detta hänseende. Om antalet aspiranter skulle understiga 20, bör dock även andra officerare kunna kommenderas till staben, så att antalet stadigvarande kommenderade officerare uppgår till högst 20. Jag avser vidare föreslå Kungl. Maj:t att kommendering av militär personal till staben i övrigt inte skall få ske för längre tid än två månader utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Som jag tidigare anfört har mina förslag beträffande antalet officersbeställningar grundats på överbefälhavarens förslag till personalorganisation för försvarsstaben. Jag anser dock, att vissa av de befattningar som i överbefälhavarens förslag avsetts för officerare på aktiv stat bör bestridas på annat sätt. Sålunda bör enligt min mening i stället för aktiva kaptener tillkomma tre arvodesbefattningar för pensionerad officer, nämligen en i A:28 vid vardera kommunikationsavdelningen och planeringsavdelningen

samt en i A:24 vid personalavdelningen. Jag delar vidare inte uppfattningen att försvarsstaben bör tillföras en beställning för en aktiv officer för nedrustningsfrågor m. m. utan anser, att detta behov bör tillgodoses på annat sätt. Jag beräknar därför ett särskilt arvode för detta ändamål.

Mina förslag rörande officersbeställningarnas fördelning på olika lönegrader har grundats på en värdering av de med motsvarande befattningar förenade arbetsuppgifterna och därav följande ansvar m. m. Skälig hänsyn har därjämte tagits till önskemålet att nå rimliga befordringsmöjligheter för befattningshavarna. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att de i det föregående angivna beställningarna för regementsofficerare i Br 1, Br 1/Ar 27 och Ar 27/25 — med hänsyn till sin karaktär av karriärtjänster — bör kunna besättas med yngre regementsofficerare, dvs. majorer och motsvarande. Av samma skäl bör kapten, som innehar beställning för regementsofficer eller kapten i Ar 25/21, kunna placeras i den högre lönegraden, även om han inte står i tur för befordran till major eller motsvarande. I beställningarna i lönegrad Br 1/Ar 27, Ar 27/25 och Ar 25/21 förutsätts nytillträdande beställningshavare — om ej tidigare innehavd beställning föranleder till annat — i regel placeras i den lägre lönegraden. Uppflyttning till den högre lönegraden förutsätts ske efter ett eller ett par års väl vitsordad tjänstgöring i befattning vid försvarsstaben. Vid inplacering i lönegrad bör beaktas att officerare med likartade arbetsuppgifter placeras i samma lönegrad oberoende av eventuella befordringsojämnheter mellan olika försvarsgrenar, truppslag och kårer. Det bör vidare framhållas att beställningarna i Ar 25 och Ar 25/21 inte bör låsas till vissa befattningar utan i princip alltför arbetsläget bör fritt få disponeras för de mest kvalificerade arbetsuppgifterna. Såsom fallet var vid omorganisationen av försvarsgrensstaberna bör nuvarande anordning med stabsarvoden till vissa kaptener successivt upphöra. Jag räknar sålunda med att några nya stabsarvoden inte skall utgå efter utgången av budgetåret 1964/65.

Såvitt gäller underofficerare på aktiv stat föreslår jag, att beställningar för en förvaltare i Ar 19, två förvaltare i Ar 17 och en underofficer i Ar 15 uppförs på försvarsstabens personalförteckning. Detta innebär en ökning med en förvaltare i Ar 19, avsedd för avdelning på sektion I, t. v. kvartermästaravdelningen, och en förvaltare i Ar 17, avsedd som chef för signaltjänstavdelningens sambandscentral. Här bör vidare nämnas att jag i stället för en av överbefälhavaren föreslagen kommenderad underofficer på aktiv stat räknar med en arvodesbefattning för pensionerad underofficer i A: 18 vid signaltjänstavdelningen. I personalorganisationen ingår därjämte en för befästningsinspektionen avsedd beställning för förvaltare i Ao 19, som redovisas på fortifikationskårens stat.

För underbefäl bör på försvarsstabens personalförteckning uppföras sammanlagt 16 beställningar i Ar 13/11, vilket innebär en ökning med tolv. Ökningen kompenseras i detta fall genom indragning av motsvarande antal civila tjänster i lönegraderna Ae 7—Ae 11.

Anledning torde inte föreligga att i övrigt närmare redogöra för mina beräkningar av försvarsstabens personalbehov. Beräkningarna grundar sig i första hand på de av överbefälhavaren angivna uppgifterna för respektive befattningar m. m. Jag vill dock sammanfattningsvis nämna, att försvarsstaben — utöver tidigare angiven ökning med en officer och en underofficer på aktiv stat — enligt mina förslag kommer att tillföras 14 nya arvodesbefattningar för pensionerad militär personal och åtta nya civila tjänster. Nettoökningen stannar dock vid sammanlagt 16, eftersom sex av de nya befattningarna i nuvarande organisation motsvaras av kommenderingar m. m. Här bör vidare nämnas att bland de för försvarsstaben avsedda civila tjänsterna ingår två tjänster vid befästningsinspektionen, vilka redovisas på fortifikationsförvaltningens personalförteckning.

Av en sammanställning som torde få fogas till protokollet såsom *bilaga 5* framgår översiktligt de beställningar och tjänster m. m. som enligt mina förslag skall avlönas från förevarande anslag. Av sammanställningen framgår också anställningsformen för de olika tjänsterna m. m. Mot den föreslagna lönegradsplaceringen av tjänster m. m. har berörda personalorganisationer vid överläggningar förklarat sig inte ha något att erinra.

Jag vill vidare framhålla, att jag bedömer det vara mycket angeläget att försvarsstabens organisation — i likhet med försvarsgrensstabernas — är flexibel och lätt anpassbar efter föreliggande arbetsuppgifter.

Jag vill i detta sammanhang också föreslå, att särskild organisationsföredragande skall utses i försvarsstaben på samma sätt som gäller för försvarsgrensstaberna och statsförvaltningen i övrigt. Jag beräknar för detta ändamål ett årligt arvode av 1 200 kr.

Avlöningskostnaderna för den personal som ingår i nuvarande organisation för berörda enheter av försvarsstaben uppgår till omkring 6,8 milj. kr. Motsvarande kostnader för den av mig förordade organisationen belöper sig till i runt tal 7,5 milj. kr. Kostnadsökningen uppgår således till sammanlagt ca 0,7 milj. kr., varav omkring 0,4 milj. kr. hänför sig till nya tjänster m. m. I övrigt beror kostnadsökningen bl. a. på att tjänsterna i den nya organisationen genomsnittligt placerats i högre lönegrad än i nuvarande organisation. Kostnadsberäkningarna utgår från näst högsta löneklassen i resp. lönegrader.

Jag räknar med, att försvarsstabens nya organisation kan börja tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1965. Vissa övergångsåtgärder torde emellertid komma att erfordras i samband med organisations- och personalförändringarna. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t — i likhet med vad som tidigare skett vid organisatoriska förändringar — inhämtar riksdagens bemyndigande att vidta sådana åtgärder. Dessa torde bl. a. kunna komma att avse sådana frågor som att föra ordinarie beställningar och tjänster inom nuvarande organisation på övergångsstat samt att övergångsvis bibehålla vissa extra ordinarie tjänstemän.

Jag övergår så till frågan om den regionala militärassistentorganisationen.

1963 års militärassistentutredning som haft till uppgift att utreda behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna har funnit, att det vid nämnda myndigheter föreligger behov av ständig tillgång till militär expertis för samordning av olika totalförvarsfrågor. Detta behov bör enligt utredningens mening tillgodoses genom aktiva officerare. Den av utredningen föreslagna regionala militärassistentorganisationen skulle — fullt utbyggd — omfatta befattningar för fem majorer eller kaptenen i Ar 25/21 och 20 kaptener i Ar 21.

Utredningens förslag har fått ett i huvudsak gynnsamt mottagande av remissinstanserna. Flertalet delar utredningens uppfattning om behovet av militär sakkunskap i regional instans och ansluter sig till förslaget, att aktiva officerare såsom militärassistenter knyts till överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Statskontoret och några länsstyrelser är dock inte övertygade om att militärassistenter erfordras utan anser, att erforderlig expertis borde kunna tillhandahållas från försvarsområdesstaberna.

Jag delar militärassistentutredningens och flertalet remissinstansers uppfattning, att överståthållarämbetet och länsstyrelserna har behov av ständig tillgång till militär sakkunskap. Jag biträder också i princip förslaget, att detta behov skall tillgodoses genom att högskoleutbildade officerare på aktiv stat såsom militärassistenter knyts till dessa myndigheter.

Vad gäller militärassistentens arbetsuppgifter kan jag i allt väsentligt ansluta mig till utredningens synpunkter och förslag. Med hänsyn till de erinringar, som på denna punkt anförts av vissa remissinstanser, vill jag understryka, att militärassistentens ställning givetvis inte får fattas så, att den skulle utgöra ett hinder för direkta kontakter mellan andra befattningshavare vid länsstyrelsen och företrädare för övriga regionala organ eller medföra en begränsning av andra länsstyrelsefunktionärers befattning med totalförvarsfrågor. Militärassistenten bör — såsom utredningen framhållit — betraktas som länsstyrelsens militäre expert och i denna egenskap delta i handläggningen av frågor, som kräver även militära bedömanden. Att han därvid blir den som främst får ta befattning med samordningen av den civila och militära planläggningen inom länet och dessutom har att biträda vid samordningen av övriga totalförvarsfrågor finner jag helt naturligt.

När det gäller att bedöma, hur behovet av militärassistenter lämpligen bör tillgodoses, finns det enligt min mening anledning att göra vissa jämförelser i utredningens förslag. Jag vill därför något beröra, hur jag ser på denna fråga.

Under de senaste åren har i olika sammanhang — bl. a. av försvarsledningsutredningen och militärassistentutredningen — framhållits att våra personalresurser för totalförsvaret alltid kommer att vara knappa och att

en sträng prioritering av olika behov därför måste företas. För krigsmaktens del innebär detta bl. a., att den relativt sett yngre personalen i händelse av krig i första hand måste avses för de stridande förbanden. Mot denna bakgrund finner jag det mindre lämpligt att såsom militärassistenter placera yngre aktiva kaptener, vilka kan göra från totalförsvarsynpunkt viktigare insatser på annat håll inom krigsorganisationen, t. ex. såsom chefer för bataljoner eller motsvarande enheter. Militärassistentbefattningarna bör därför enligt min mening avses för en något äldre officerskategori än den utredningen föreslagit. Om denna lösning väljs, blir det vidare möjligt att låta militärassistenterna stå kvar i tjänst längre tid än utredningen förutsatt — ca tio i stället för fyra till fem år — vilket bl. a. från kontinuitetssynpunkt torde ligga i såväl militära som civila myndigheters intresse.

Av nyss anförda skäl bör samtliga militärassistentbefattningar besättas med majorer i stället för kaptener. Jag föreslår således, att för militärassistenter vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna inrättas sammanlagt 25 majorsbeställningar i Ar 25 på försvarsstabens stat. Samtliga nya beställningar bör tillkomma fr. o. m. budgetåret 1965/66. Nuvarande militärassistenter bör dock övergångsvis få stå kvar på oförändrade villkor under förutsättning att motsvarande beställningar hålls vakanta. Särskilt befattningsarvode bör inte utgå till militärassistent i den nya organisationen. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kan 14 kaptensbeställningar i Ar 21 på försvarsstabens personalförteckning och elva arvodesbefattningar, redovisade under överståthållarämbetets resp. länsstyrelsernas avlöningsanslag, dras in.

Vid genomförande av mina förslag kommer kostnaderna på fjärde huvudtiteln att öka under det att kostnaderna under elfte och tolfte huvudtitlarna minskar. Kostnadsförskjutningen kommer att ske gradvis i takt med att de nya beställningarna sätts till. Jag anser det därför inte påkallat att under gällande försvarsbeslut ta hänsyn till kostnadsförändringarna vid bestämmande av ramen för det militära försvaret.

Med hänsyn till de förändringar jag förordat i det föregående bör försvarsstabens avlöningsanslag för nästa budgetår uppföras med 10 430 000 (+ 870 000) kr. Vid anslagsberäkningen har vederbörlig hänsyn tagits till försvarsattachéorganisationen och militärassistentorganisationen i central instans m. m., vilka inte berörs av mina förslag i det föregående men kostnadsmissigt skall belasta förevarande anslag. Det föreslagna anslaget inrymmer däremot inte avlöningskostnaderna för personalen vid försvarsstabens säkerhetsavdelning (bortsett från avdelningschefen), eftersom dessa kostnader enligt min mening i fortsättningen bör belasta försvarsstabens särskilda avlöningsanslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 66 år 1965

- a) godkänna de av mig i det föregående förordade riktlinjerna för försvarsstabens organisation;
- b) godkänna de av mig i det föregående förordade riktlinjerna för den regionala militärassistentorganisationen;
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som betingas av förslagen;
- d) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för försvarsstaben, som föranleds av mina förslag;
- e) fastställa följande avlöningsstat för försvarsstaben, att tillämpas t. v. fr. o. m. budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 060 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	392 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	77 700
4. Ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga	50 000
5. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer:	
a) Utlandstillägg, <i>förslagsvis</i>	310 000
b) Representationsbidrag	300 000
c) Särskilda förmåner i övrigt, <i>förslagsvis</i>	275 000
	885 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 530 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 435 300
	Summa kr. 10 430 000

f) till *Försvarsstaben*: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 430 000 kr.

Försvarsstaben: Särskilda avlöningar

	Anslag
1964/65	1 560 000
1965/66 (förslag)	2 700 000

Från förevarande anslag bestrids avlöningskostnaderna för viss verksamhet vid försvarsstaben.

Överbefälhavaren hemställer, att anslaget ökas med 377 000 kr.

Departementschefen

Som jag anfört i det föregående bör försvarsstabens nuvarande inrikesavdelning ombildas till en säkerhetsavdelning. Jag finner det lämpligt att avlöningskostnaderna för hela säkerhetsavdelningens personal (utom avdelningschefen) i samband därmed förs över från försvarsstabens avlöningsanslag till förevarande anslag. Såsom närmare framgår av en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, vilken torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till 2 700 000 (+1 140 000) kr.

Jag vill i detta sammanhang i korthet beröra den militära säkerhetstjänstens uppgift. Den militära säkerhetstjänsten skall inom krigsmakten åstadkomma skydd mot alla former av landsskadlig verksamhet och mot vad som eljest kan bringa rikets säkerhet i fara. För att lösa denna uppgift måste den militära säkerhetstjänsten biträda den polisiära i dess brottsförebyggande verksamhet. I den civila säkerhetstjänstens uppgifter ingår även att avslöja brott mot rikets säkerhet. När sådana brott avser militära förhållanden eller berör krigsmaktens personal måste resurser tillhörande den militära säkerhetstjänsten ofta underställas ledningen för den polisiära säkerhetstjänsten i samband med särskilda uppdrag. Vid brottsupptäckande verksamhet kan samarbete i denna form vara nödvändigt.

Den organisation, för vilken jag äskar medel under förevarande anslag, har utformats efter förslag av en särskild utredning och är anpassad till de uppgifter jag i det föregående redogjort för.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Särskilda avlöningar* för budgetåret 1965/66 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

Försvarsstaben: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1963/64	2 077 000	2 305 375
1964/65	1 321 000	
1965/66 (förslag)	1 710 000	

Överbefälhavaren föreslår, att anslaget höjes med 215 000 kr.

	Anvisat 1964/65	Föreslagen ändring 1965/66	
		Överbefäl- havaren	Dep:ch
1. <i>Reseersättningar</i>			
a) Reseersättningar till försvarsattachéer	350 000	+ 100 000	+ 75 000
b) Övriga reseersättningar	224 000	+ 19 000	+ 131 000
2. <i>Expenser</i>			
a) Förhyrd datatid	80 000	+ 40 000	+ 40 000
b) Övriga expenser	482 000	+ 56 000	+ 143 000
		+ 215 000	+ 389 000

Motiv

1 a) Under nästa budgetår väntas ett stort antal omplaceringar av försvarsattachéer ske. Härtill kommer utgifter för de semesterresor försvarsattachéerna numera är berättigade till. Anslaget bör med hänsyn härtill höjas med 100 000 kr.

b) På grund av ökat behov av resor i den löpande verksamheten föreslås anslaget höjt med 19 000 kr. Härtill kommer anmänt men ej upptaget behov av 2 000 kr. till följd av höjda järnvägstaxor. — Överbefälhavaren anför vidare, att flyttningskostnader för personal som placerats vid eller kommanderats till försvarsstaben, dock ej försvarsattachéer, hittills bestridits från vederbörande försvarsgrens reseanslag. Försvarets civilförvaltning har emellertid framhållit, att dessa kostnader borde belasta försvarsstabens anslag. Med anledning härav hemställer överbefälhavaren alternativt, att ifrågasvarande flyttningsersättningar också i fortsättningen får bestridas från försvarsgrenarnas reseanslag eller att medel för detta ändamål anvisas under försvarsstabens omkostnadsanslag.

2 a) För förhyrning av maskinutrustning för databehandling av underrätelsematerial erfordras ytterligare 40 000 kr. — Med hänsyn till den långa leveranstiden för datamaskinutrustning hemställer överbefälhavaren om bemyndigande att träffa avtal om förhyrning av sådan utrustning fr. o. m. budgetåret 1966/67 till en årlig kostnad av högst 600 000 kr.

b) Av den föreslagna höjningen hänför sig 50 000 kr. till inköp av möbler m. m. och 16 000 kr. till kostnader för städning, skrivmaterial, telefon och bokinköp m. m. Engångsutgifter på 10 000 kr. för innevarande budgetår bortfaller. — På grund av löne- och taxehöjningar anmäler överbefälhavaren härutöver behov av ytterligare 5 500 kr. för städning samt 4 000 kr. för telefon m. m.

Departementschefen

Med hänvisning till beräkningen i den föregående sammanställningen tar jag upp anslaget med (1 321 000 + 389 000 =) 1 710 000 kr. Jag har därvid beräknat 100 000 kr. för flyttningskostnader m. m. för personal som placeras vid eller kommanderas till försvarsstaben samt 75 000 kr. för engångsanskaffning av möbler m. m.

Jag är inte beredd tillstyrka överbefälhavarens hemställan om bemyndigande att förhyra ytterligare datamaskinutrustning fr. o. m. budgetåret 1966/67. Enligt min mening föreligger inte tillräckligt underlag för att ställning nu skall kunna tas till frågan om hur försvarsstabens behov av datamaskiner lämpligen bör tillgodoses.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 710 000 kr.

Försvarsstaben: Särskilda omkostnader

	Anslag
1964/65	1 196 000
1965/66 (förslag)	1 460 000

Från anslaget bestrids omkostnaderna för viss verksamhet vid försvarsstaben.

Överbefälhavaren hemställer, att anslaget ökas med 204 000 kr.

Departementschefen

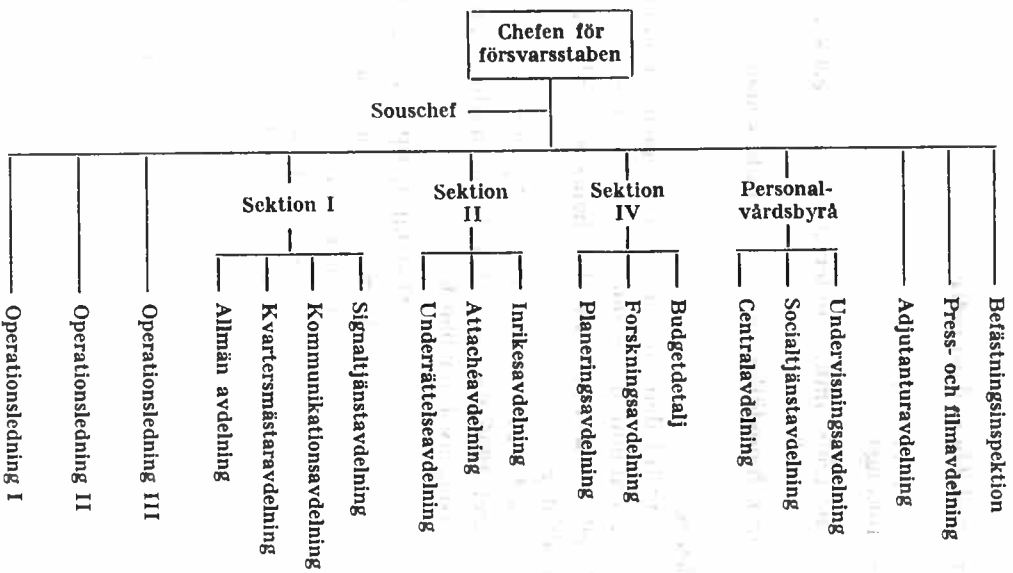
Under hänvisning till den vid anmälan av anslaget *Försvarsstaben: Särskilda avlöningar* omnämnda promemorian föreslår jag, att anslaget uppförs med 1 460 000 (+ 264 000) kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Särskilda omkostnader* för budgetåret 1965/66 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 460 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

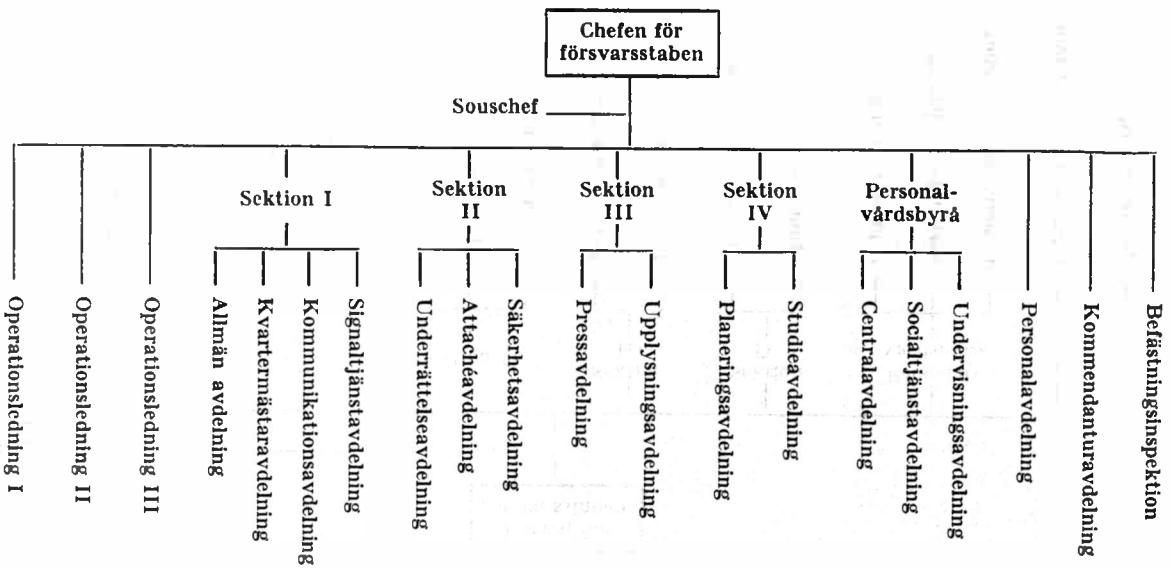
Ur protokollet:
Hugo Grimlund

Försvarstabens nuvarande organisation

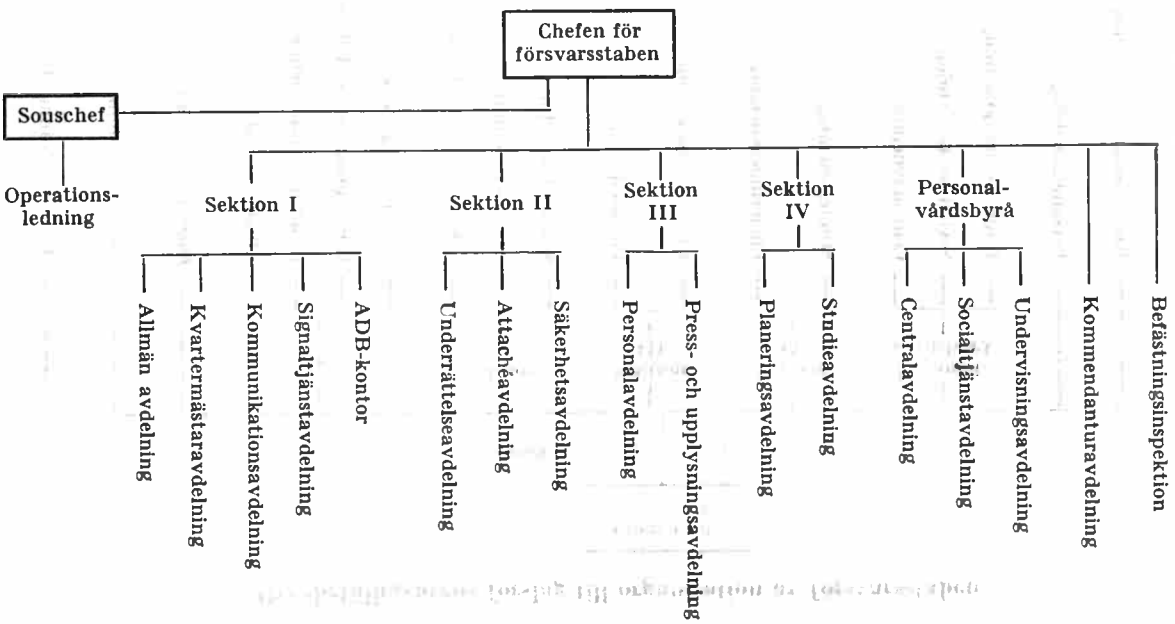

Bilaga 2

Överbefälhavarens förslag till organisation av försvarsstaben

Departementschefens förslag till organisation av försvarsstaben

Bilaga 4

Försvarsstaben

Överbefälhavaren m. fl.			
1 officer	Arvode		
2 kontorsskrivare	Ao 13		
<u>3</u>			
Operationsledningen			
1 officer	A: 28		
1 kansliskrivare	Ae 11		
3 kontorister	Ae 9		
<u>5</u>			
Expeditionen			
1 officer	A: 28		
1 underofficer	A: 18		
1 kontorist	Ae 9		
1 kanslibitråde	Ae 7		
3 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>7</u>			
Sektion I			
Sektionschefen			
1 kontorist	Ae 9		
Expeditionen			
1 officer	A: 28		
1 underofficer	A: 18		
1 kontorist	Ae 9		
1 kanslibitråde	Ae 7		
4 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>8</u>			
Allmänna avdelningen			
1 officer	A: 28		
1 underofficer	A: 18		
1 kanslibitråde	Ae 7		
<u>3</u>			
Kvartermästaravdelningen			
1 förvaltare	Ar 19		
1 kanslibitråde	Ae 7		
<u>2</u>			
Kommunikationsavdelningen			
1 officer	A: 28		
1 kanslibitråde	Ae 7		
<u>2</u>			
Expeditionen			
1 officer	A: 28		
1 kanslibitråde	Ae 7		
2 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>4</u>			
Signaltjänstavdelningen			
1 underofficer	A: 18		
1 förvaltare	Ar 17		
1 underofficer	Ar 15		
4 underbefäl	Ar 13/11		
1 förste radioassistent	Ae 15		
3 radioassistenter	Ae 13		
1 kontorist	Ae 9		
1 kanslibitråde	Ae 7		
4 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>17</u>			
Expeditionen			
1 officer	A: 24		
1 kanslibitråde	Ae 7		
1 kontorsbiträde	högst Ae 5		
<u>3</u>			
ADB-kontoret			
1 byrådirektör	Ae 25		
2 byråassistenter/assistenter	högst Ae 19		
2 kanslibiträden	Ae 7		
<u>5</u>			
Sektion II			
Sektionschefen			
1 kontorist	Ae 9		
Expeditionen			
1 officer	A: 28		
1 underbefäl	Ar 13/11		
2 kontorister	Ae 9		
4 kanslibiträden	Ae 7		
3 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>11</u>			
Underrättelseavdelningen			
1 officer	A: 28		
1 byrådirektör	Ae 27		
2 byrådirektörer	Ae 25		
3 förste byråsekreterare	Ae 23		
2 amanuenser	Af 17/Ae21		
3 assistenter	Ae 17		
1 kontorsskrivare	Ae 13		
1 kansliskrivare	Ae 11		
1 kontorist	Ae 9		
2 kontorsbiträden	högst Ae 5		
<u>17</u>			
Attachéavdelningen			
2 officerare	A: 28		
1 förste byråsekreterare	Ae 21		
1 kontorist	Ae 9		
1 kontorsbiträde	högst Ae 5		
<u>5</u>			

Sektion III

Sektionschefen

1 kontorist Ae 9

Expeditionen

1 underofficer A: 18
 1 kanslibitråde Ae 7
 2 kontorsbiträden högst Ae 5
 4

Personalavdelningen

1 officer A: 28
 1 officer A: 24
 1 underofficer A: 18
 1 kansliskrivare Ao 11
 4

Press- och upplysningsavdelningen

1 officer A: 28
 1 officer A: 24
 1 stabsredaktör Ae 25
 1 stabsredaktör Ae 21
 1 förste arkivassistent Ae 13
 5

Sektion IV

Sektionschefen

1 kontorist Ae 9

Expeditionen

1 officer A: 28
 1 kanslibitråde Ae 7
 1 kontorsbiträde högst Ae 5
 3

Planeringsavdelningen

1 officer A: 28
 1 kanslibitråde Ae 7
 2

Kommandanturavdelningen

Förvaltningsdetaljen

1 officer A: 28
 1 underofficer A: 18
 1 underbefäl Ar 13/11
 1 kansliskrivare Ae 11
 1 kontorist Ae 9
 5

Chefsexpeditionen

1 officer A: 28
 1 officer A: 24
 1 underofficer A: 18
 10 underbefäl Ar 13/11
 1 kontorist Ae 9
 1 kanslibitråde Ae 7
 1 kontorsbiträde högst Ae 5
 16

Kassan

1 förvaltare Ar 17
 1 kamrerare Ao 21
 1 assistent Ao 15
 3 kansliskrivare Ao/Ae 11
 1 kontorist Ao 9
 2 kanslibiträden Ae 7
 2 kontorsbiträden högst Ae 5

11

Befästningsinspektionen

1 förvaltare Ao 19
 1 förste byråingenjör Ae 23
 1 ingenjör högst Ae 15
 1 kontorist Ae 9
 4

Befästningsregister och expedition

1 officer A: 28
 1 kansliskrivare Ae 11
 1 kontorist Ae 9
 1 kontorsbiträde högst Ae 5
 4

Bilaga 5

Förteckning över tjänster (beställningar) avsedda för försvarsstaben**Tjänstemän på ordinarie stat***Militära beställningar*

1 överbefälhavare	Bp 8
1 chef för försvarsstaben	Bo 5
1 överste eller kommandör (souschef, tillika chef för operationsledningen)	Bo 4
7 överstar eller kommandörer	Bo 4/3
6 regementsofficerare	Br 1
3 regementsofficerare	Br 1/Ar 27
10 regementsofficerare	Ar 27/25
13 regementsofficerare	Ar 25
13 regementsofficerare eller kaptener	Ar 25/21
38 kaptener	Ar 21
1 förvaltare	Ar 19
2 förvaltare	Ar 17
1 underofficer	Ar 15
16 underbefäl	Ar 13/11

Civila tjänstemän

1 kamrerare	Ao 21
1 assistent	Ao 15
2 kontorsskrivare	Ao 13
3 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9

Extra ordinarie tjänstemän

1 byrådirektör	Ae 27
3 byrådirektörer	Ae 25
1 stabsredaktör	Ae 25
3 förste byråsekreterare	Ae 23
1 förste byråsekreterare	Ae 21
1 stabsredaktör	Ae 21
2 amanuenser	Af 17/Ae 21
2 byråassistenter eller assistenter	<i>högst</i> Ae 19
3 assistenter	Ae 17
1 förste radioassistent	Ae 15
1 förste arkivassistent	Ae 13
1 kontorsskrivare	Ae 13
3 radioassistenter	Ae 13
5 kansliskrivare	Ae 11
18 kontorister	Ae 9
20 kanslibiträden	Ae 7
27 kontorsbiträden	<i>högst</i> Ae 5

Arvodesbefattningar

17 officerare	A: 28
4 officerare	A: 24
8 underofficerare	A: 18